

ABORDAREA DOCTRINARĂ A RESPONSABILITĂȚII ȘI RĂSPUNDERII JURIDICE ÎN DOMENIUL OCROTIRII SĂNĂȚĂII

Mariana GULIAN,
doctorandă, ULIM

SUMMARY

This article shows the results of review of the doctrinal studies on the accountability and liability in health care. There is insufficient doctrinal foundation for accountability and liability in this field, but it should be noted that the need of a doctrine for the legal life is an axiom. Progress made in legal research on healthcare prompted the importance of identifying the phenomenon of accountability and liability in the implementation of health care policies. The concepts of health care strengthening are reflected in the doctrine, in most cases being also reflected in binding by-laws and regulations, from which the grounds for legal liability are derived. Healthcare reforms are initiated through studies and conclusions which can form a set of principles in the field of knowledge of accountability and liability in the health care system.

Keywords: doctrine, healthcare, accountability, liability, legal regulation

REZUMAT

În acest articol sînt prezentate rezultatele analizei studiilor doctrinare privind responsabilitatea și răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății. Responsabilitatea și răspunderea juridică în domeniul vizat au o fundație doctrinară insuficientă, însă trebuie de remarcat faptul că necesitatea doctrinei pentru viața juridică este o axiomă. Progresele realizate de cercetarea juridică a domeniului ocrotirii sănătății au determinat importanța identificării fenomenului responsabilității și răspunderii juridice în procesul de realizare a politicilor de ocrotire a sănătății.

Conceptele de fortificare a ocrotirii sănătății sînt reflectate în doctrină, ele de fapt, în marea majoritate a cazurilor, își găsesc reflectarea și în actele normative, care au un caracter obligatoriu de respectare și executare, din care sînt desprinse și temeiurile survenirii răspunderii juridice. Reformele în ocrotirea sănătății sînt demarate prin realizarea unor studii și concluzii, care pot forma un ansamblu de principii în domeniul de cunoaștere a responsabilității și răspunderii juridice în sistemul ocrotirii sănătății.

Cuvinte-cheie: doctrină, ocrotirea sănătății, responsabilitate juridică, răspundere juridică, reglementare juridică

Introducere. Orice abordare doctrinară este în mod necesar complexă și continuă, cu atît mai mult cu cît ea se raportează la noțiuni cu contururi elucidate, la terminologii specifice, la concepte fundamentale ale sistemului supus cercetării. Aflîndu-ne în fața unui subiect mai puțin abordat în literatura de specialitate, vom încerca totuși în demersul nostru să redăm constatările și concluziile făcute în cursul acestui studiu, ce caracterizează în materie doctrinară responsabilitatea și răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății.

Este cunoscut faptul că doctrina juridică are menirea să stabilească principiile domeniului analizat. Lipsa constantelor în drept, care de fapt sînt rezultatul studiilor doctrinare, este echivalentă cu ceea ce Maiorescu numea „formă fără fond” [1, p. 139], întrucît raportul dintre realitatea normată și activitatea de legiferare a unui domeniu cum ar fi și sistemul ocrotirii sănătății se află într-un dublu raport: realitatea fap-

tă determină adoptarea unui anumit act juridic, dar și realitățile faprice sînt dirijate de voința legiuitorului. Or voința legiuitorului, în lipsa suportului doctrinar, poate cîrmi realitățile faprice în direcția greșită.

Aspectele doctrinare ale responsabilității și răspunderii juridice sînt supuse unei analize științifice complexe și profunde în literatura de specialitate, pe care o vom supune studiului în tendința de a profila esența responsabilității și răspunderii juridice și în sistemul ocrotirii sănătății.

Scopul articolului constă în abordarea conceptuală a instituției răspunderii și responsabilității juridice în domeniul ocrotirii sănătății, cu determinarea aspectelor teoretice ale subiectului vizat prin prisma doctrinei juridice, care exercită o influență considerabilă asupra legiuitorului, prin propunerile de lege ferenda, pe care le face ca urmare a unei analize critice a legislației.

Materiale și metode aplicate. În procesul studiului au fost apli-

cate metodele: logică, sistemică, juridică, deductivă, comparativă; analiza și sinteza. Studiul efectuat a avut la bază cercetarea doctrinei constituite din operele savanților din domeniile care reprezintă doctrina juridică și cea a ocrotirii sănătății din Republica Moldova, România, și alte state.

Rezultate obținute și discuții. Doctrina juridică are un rol important: interpretează dreptul, realizează sinteza dreptului, îl ajută pe legiuitor în elaborarea dreptului și pe judecător în aplicarea lui. Totuși, doctrina are autoritate intelectuală, exercitîndu-și argumentat și convingător influența asupra legiuitorului. Aceste propuneri pot fi însușite de legislativ și transpuse în noile acte normative [2, p. 164-166].

Responsabilitatea și răspunderea juridică sînt două categorii distincte, dar care au multe tangențe, interacționînd și determinîndu-se reciproc, deoarece nu poate să existe răspundere decît între persoane responsabile și libere să-și

aleagă un anumit tip de comportament [3, p. 8].

Importanța de a îndeplini cerința legii este reflectată și în definițiile expuse în lucrarea autorilor Harry Soderman și John J.O'Connell *Modern Criminal investigation*, care relevă că responsabilitatea juridică reprezintă „înțelegerea necesității respectării legii”, fiind concomitent interpretată ca necesitatea „adoptării unui comportament social conform exigențelor normelor juridice” [4, p. 87].

Demarînd de la răspunderea socială, responsabilitatea juridică reprezintă o formă a acesteia, cuprinzînd complexul de atitudini ale omului în raport cu sistemul normativ juridic cuprins în societatea în care trăiește, în vederea însușirii, conservării și promovării acestui sistem și a valorilor pe care le exprimă, în scopul menținerii și promovării ordinii juridice și a binelui public.

Astfel, putem menționa că în domeniul ocrotirii sănătății, responsabilitatea juridică este o autoangajare a subiecților de drept de a acționa în conformitate cu cerințele normei juridice, iar această obligație se cere a fi realizată în conduită licită, fiind neapărat necesară conștientizarea respectării cadrului normativ în vederea evitării pericolului pentru sănătatea populației.

Responsabilitatea juridică în domeniul ocrotirii sănătății ar putea fi definită ca o „atitudine conștientă și deliberativă” [5, p. 6] de asumare a grijii față de sănătatea personală și a populației din jur prin prisma modului de realizare a normelor de drept ce reglementează acest domeniu. De asemenea, am putea afirma că în sistemul ocrotirii sănătății, responsabilitatea constituie o atitudine morală, prin care subiecții de drept, fiind conștienți de fiecare atitudine și acțiune întreprinsă, concep să justifice în mod demn motivele care i-au determinat la producerea prejudiciului asupra sănătății populației și iau asupra lor toate consecințele survenite.

Răspunderea juridică reprezintă una dintre instituțiile fundamentale cercetate și utilizate de teoria dreptului și de științele juridice de ramură, conținutul ei exprimînd esența mecanismelor de aplicare, locul și rolul ei în sistemul dreptului în general [6, p. 9].

În literatura de specialitate sînt relevate diverse definiții ale răspunderii juridice. Unii autori împărtășesc opinia precum că răspunderea juridică este un atribut al comportamentului ilicit, care atrage din partea statului aplicarea forței de constrîngere și a sancțiunii. Alți autori abordează răspunderea juridică sub un aspect dublu ce include, pe lîngă răspunderea juridică, și responsabilitatea, care, după părerea lor, întrunește răspunderea pozitivă și răspunderea negativă și, prin urmare, în opinia autorului N. Slobotcinov, răspunderea reprezintă nu doar o consecință negativă a unui comportament ilicit, ci o atitudine conștientă față de reglementările legale, o responsabilitate sporită față de comportamentul propriu al individului, față de societate și valorile sale, atitudine care servește drept premisă pentru excluderea încălcării literei legii [7, p. 68].

Cu referire la prima opinie privind noțiunea răspunderii juridice expusă de autorii de specialitate, prezentăm aici și opinia desprinsă din lucrarea profesorului Gh. Avornic, care menționează că „răspunderea juridică este o măsură de constrîngere aplicată de către stat pentru comiterea unei fapte ilicite, exprimată prin aplicarea unor sancțiuni cu caracter material, organizațional sau de ordin patrimonial”, invocînd de asemenea că răspunderea juridică reprezintă „un raport statornicit de lege, de norma juridică între autorul încălcării normelor juridice și stat, reprezentat prin agenții autorității, car pot fi instanțele de judecată, funcționarii de stat sau alți agenți ai puterii publice” [8, p. 490].

Potrivit opiniei renumitului savant M. Costin, „neconformarea dă

naștere unui conflict între individ și societate, iar răspunderea nu reprezintă altceva decît cadrul de rezolvare a acestui conflict” [9, p. 16].

Analiza și sineza diverselor definiții ale răspunderii juridice ne permite să identificăm o definiție a răspunderii juridice și în domeniul ocrotirii sănătății, care considerăm că constituie o cerință de a suporta rigorile legii în cazul prejudicierii sănătății oamenilor de către subiecții de drept privat, precum și de drept public.

Este recunoscut faptul că nicio societate umană nu poate funcționa în lipsa unui ansamblu de norme care să reglementeze comportamentul oamenilor și la capitolul ocrotirii sănătății, deoarece sănătatea constituie valoarea cea mai de preț și componenta indispensabilă a dezvoltării și prosperării sociale. Prin urmare, se relevă că sănătatea presupune, drept condiții indispensabile, securitatea economică și socială, relații interpersonale și sociale armonioase, un mediu sigur și sănătos de muncă și de trai, calitate adecvată a apei potabile, a aerului și a solului, alimentare suficientă și rațională, completate cu un stil de viață sănătos și acces la servicii de sănătate calitative.

Avînd în vedere realitățile lumii contemporane, nivelul cercetării științifice și tehnologice în domeniul ocrotirii sănătății, precum și orientarea doctrinei și jurisprudenței străine contemporane asupra acestui domeniu, se conturează timid, dar sigur, abordarea intensă a responsabilității și răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății.

Obiectivul central al angajării răspunderii juridice pentru subiecții ocrotirii sănătății îl constituie cu prioritate repararea prejudiciilor cauzate persoanelor bolnave, cu nevoile și interesele lor, atît de vulnerabile în fața vicisitudinilor bolilor [10, p. 84].

În domeniul ocrotirii sănătății, societatea nu poate să accepte alte comportamente ale subiecților de

drept decât cele prescrise de normele de drept, astfel se intensifică lupta societății pentru contracararea intențiilor de prejudiciere a sănătății populației.

Răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății se întemeiază pe o constatare oficială, realizată de regulă de către organele de stat, persoane oficiale special împuternicite. Respectiv, răspunderea juridică în sistemul de sănătate intervine ca urmare a faptei ilicite și derivă din sancțiunea pe care legiuitorul o prevede în conținutul normei juridice care reglementează domeniul ocrotirii sănătății.

Este recunoscut faptul că sistemul ocrotirii sănătății necesită în permanență o acoperire financiară sporită, iar statul nu are întotdeauna posibilitatea de a mări alocările bugetare în acest scop. Respectiv, în țara care nu are posibilitatea să aloce mijloace considerabile în dezvoltarea domeniului în cauză, și statul poate fi acuzat că prejudiciază sănătatea populației sale, drept consecință, în acest caz survine abordarea instituției răspunderii juridice pentru stat.

Interesele naționale dictează necesitatea de asigurare cu muncitori sănătoși, de rînd cu îmbunătățirea sănătății întregii populații, obiectiv pentru atingerea căruia sînt necesare un control epidimiologic strict asupra bolilor infecțioase și o profilaxie eficientă a maladiilor cronice. Aceste scopuri pot fi atinse doar prin sporirea responsabilității subiecților de drept public de a finanța adecvat prin intermediul achitării în avans a serviciilor curativ-profilactice și prin exercitarea unei politici orientate spre ameliorarea sănătății publice, apreciind regulat starea sănătății prin intermediul analizei datelor statistice și în baza acestora revizuirea politica sanitară.

Premisele răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății le calchiază pe cele ale răspunderii în general. În cazul răspunderii pentru fapta proprie sînt necesare: prejudi-

ciul, fapta ilicită, vinovăția și raportul de cauzalitate. Pe lîngă acestea, în cazul răspunderii indirecte sînt necesare condiții speciale, cum ar fi, de exemplu, existența raportului de prepușenie sau a pazei juridice.

Componentele principale ale ocrotirii sănătății, separat sau împreună, au înregistrat pe parcursul dezvoltării sale istorice mari succese, dar și insuccese, ambele reprezentînd o parte componentă a civilizației moderne. Pînă astăzi, nimeni nu este scutit de inevitabilul sfîrșit letal, nu există persoană care și-ar dori să-și piardă copilul sau părinții, mai ales din cauza unei boli sau stări care ar putea fi prevenită. Astăzi, în ciuda experienței în reducerea substanțială a riscului de dezvoltare a acestor tragedii prin aplicarea unor măsuri bine planificate științific și argumentate politic, nu sîntem în stare să conștientizăm responsabilitatea pe care o avem în ocrotirea sănătății, astfel încît să prevenim survenirea răspunderii juridice.

Adaptarea societății umane la condițiile mediului ambiant a fost și rămîne pînă în prezent o problemă centrală în sănătate [11, p. 6], iar acest subiect reprezintă o temă mereu actuală în acest domeniu, fapt condiționat de mai mulți factori, cum ar fi, spre exemplu, schimbările permanente ale condițiilor mediului ambiant și, respectiv, ale echilibrului dintre omenire și mediul înconjurător.

În sistemul ocrotirii sănătății, o atenție deosebită se acordă rolului autoritar al statului în organizarea sănătății publice, inclusiv a asigurării asistenței medicale plătite în avans. Această atitudine reprezintă o abordare complexă și coerentă a sănătății publice, elucidînd rolul-cheie al responsabilității statului în domeniul respectiv.

Comentariile din literatura de specialitate, atît națională, cît și internațională, ce vizează domeniul ocrotirii sănătății sînt direct axate pe abordarea responsabilității și răs-

punderii juridice a subiecților raportului medical, fiind accentuat studiul asupra răspunderii medicale.

Angajarea răspunderii medicale presupune neexecutarea sau executarea defectuoasă și culpabilă a anumitor obligații de către subiectul în sarcina căruia se angajează răspunderea [12, p. 45].

După cum explică autorul I. Albu, prin actul medical defectuos se cauzează vătămări integrității corporale și sănătății victimei [13, p. 32-33], iar acest prejudiciu își are reflectare pe termen lung asupra persoanei, întrucît recuperarea în anumite situații implică perioade mai îndelungate de timp.

În sistemul ocrotirii sănătății s-a abordat, în repetate rînduri, că orice act medical presupune un risc substanțial. Rolul medicului este acela de a reduce acest risc conform competențelor sale. Cu toate acestea, statisticile demonstrează un risc substanțial chiar și în cazul unui tratament uzual în cadrul căruia au fost luați toți parametrii apariției de risc. Un exemplu ar fi cazul anesteziilor care provoacă paralizii imprevizibile pacienților cărora le-au fost făcute. Așadar, există un domeniu al actului medical în care nu se poate regăsi sub nicio formă principiul răspunderii întemeiate pe culpa medicului – accidentul medical.

Riscul de medicină este o varietate a riscului întemeiat [14, p. 75], care are loc în limitele îndeplinirii funcțiilor profesionale de către medici. Lucrătorul medical trebuie să evalueze cele mai mici riscuri printr-o atitudine prudentă și printr-o tehnică plină de acuratețe.

Riscul oportun, calculat și controlat, trebuie să evite riscul inoportun – necontrolabil; or, din punct de vedere juridic, există riscuri supuse normării – susceptibile de o evaluare anticipată, și riscuri nesupuse normării – imprevizibile, rezultate din situații de urgență, caz fortuit sau forță majoră [15, p. 34].

În activitatea medicală, riscul este posibil prin intervențiile de

operații, tratament terapeutic, prin efectuarea experimentelor medicale. Prin urmare, acest tip de risc în literatura de specialitate este definit drept „crearea legală a pericolului pentru păstrarea și restabilirea sănătății și salvarea vieții persoanei la efectuarea intervențiilor chirurgicale, a tratamentului terapeutic, a experimentului medical, dacă realizarea rezultatului pozitiv este imposibil prin metode tradiționale” [16, p. 65-66].

A.V. Serova, examinând riscul profesional al lucrătorilor medicali, menționează că la realizarea activității medicale are loc totalitatea ideală a două circumstanțe care înlătură caracterul penal al faptei și care au natură juridică diferită, propunând concomitent a deferența intervențiile asupra organismului uman în două tipuri: în numele dezvoltării științei și pentru acordarea ajutorului unui bolnav concret [17, p. 13].

În opinia autorului A.P. Gromov, cercetarea cazurilor de tragere la răspundere a lucrătorilor medicali pentru deficiențele admise în activitatea profesională este foarte dificilă. Mai întâi de toate, acest fapt se datorează lipsei la medici a cunoștințelor din domeniul jurisprudenței, după cum și insuficienței de cunoștințe speciale medicale la colaboratorii organelor de drept [18, p. 5], totuși, documentele dovedesc că, în cadrul proceselor, judecătorii au apelat la părerea medicilor, moașelor încă din epoca antică [19, p. 39].

Pentru menținerea unei sănătăți prospere a populației, avem nevoie de acte medicale reușite, de atitudine promptă a persoanelor față de starea lor de sănătate și, nu în ultimul rând, de asigurarea populației întregi cu asistență medicală.

Asigurarea tuturor oamenilor – indiferent de rasă, sex, naționalitate, religie, avere, apartenență politică – cu asistență medicală constituie o responsabilitate ce reiese din sarcinile de bază ale sănătății publice. Guvernele de diferite orientări politice, de rând cu companiile de asigurare

medicală, furnizorii de servicii medicale, au obligația de a se preocupa de problemele sănătății populației, deoarece sănătatea oamenilor reprezintă un factor nu mai puțin decisiv pentru dezvoltarea societății decât asigurarea cărturăriei și instruirii profesionale.

Ocotirea sănătății s-a dezvoltat și prin multiple studii epidemiologice, în rezultatul cărora au fost elaborate și implementate diverse forme de măsuri preventive și de promovare a sănătății comunitare. Reformele din diferite perioade istorice, de la anularea sclavagismului și a iobăgiei pînă la înființarea sistemului de asigurare medicală, au îmbunătățit simțitor sănătatea populației generale, iar în ultimii ani ai secolului XX a fost recunoscută pe plan mondial dependența sănătății de dezvoltarea socioeconomică și de dezvoltarea culturii juridice a populației, oamenii fiind mai bine informați despre drepturile și obligațiile ce vizează sănătatea. Astfel, se constată că starea sănătății și dezvoltarea economică sînt reciproc dependente.

Politica ocrotirii sănătății trebuie să creeze condiții optime pentru protecția, menținerea și reabilitarea fiecărui individ. Această sarcină se află în cîmpul de tensiune dintre individ și societate. E știut faptul că a fi sănătos este și va fi cea mai mare dorință a fiecărui om încă din vremurile străvechi. Respectiv, sarcina sistemului ocrotirii sănătății în orice societate este de a realiza această dorință [20, p. 13], reieșind din posibilitățile existente în societatea dată.

Problemele statului trebuie să fie coordonate cu responsabilitatea cetățenilor. O politică ingenioasă de ocrotire a sănătății nu trebuie să reducă responsabilitatea personală și dispoziția de asumare a răspunderii individului pentru modul său de viață, ci trebuie s-o promoveze și s-o motiveze.

Evoluția noțiunii de *sănătate* în viziunea individuală și în cea socială se reflectă prin volumul cheltuielilor pe care o societate și un individ

sînt dispuși să le suporte în folosul sănătății. Astfel, fiind suportate cheltuieli pentru sănătate, este reliefată în acest sens importanța responsabilizării subiecților de drept în vederea respectării legislației ce reglementează domeniul ocrotirii sănătății, astfel încît să rezulte eficiența cheltuielilor efectuate în acest scop.

Ca și în trecut, astăzi dorința fiecărui individ este de a trăi mai mult, iar scopul asistenței medicale, precum și a politicii umane de ocrotire a sănătății este de a ridica calitatea vieții. Tot mai mulți oameni au nevoie de asistență medicală, iar medicina, folosind proceduri efective, este capabilă de a preveni moartea prematură. Această aptitudine înaintea cerințe deosebite față de asistența medicală prin sporirea responsabilității personalului medical și prin examinarea exhaustivă a cazurilor de tragere la răspundere juridică a subiecților implicați în realizarea actului medical.

Consolidarea responsabilității subiecților de drept vizavi de sistemul ocrotirii sănătății ar identifica atingerea scopului de motivare a acestora de a efectua analiza cheltuielilor realizate în sistemul respectiv, precum și avantajele pe care le pot obține. Totodată, nu trebuie de uitat că eficacitatea asistenței medicale depinde de motivația, capacitatea și dispoziția de manifestare a unui comportament favorabil sănătății de către cei care solicită bunurile și serviciile medicale.

Doctrina a avut un rol covârșitor în studierea răspunderii juridice a individului. Respectiv, apare evidentă în ochii doctrinei și răspunderea juridică a individului în domeniul ocrotirii sănătății, care nu acționează într-un „spațiu indiferent, neutru și pasiv, ci într-o ambianță socială, în cadrul căreia parametrii acțiunii sale sînt evaluați, valorizați” [21, p. 25], drept pentru care imensa majoritate a acțiunilor umane sînt susceptibile să genereze o formă sau alta de răspundere.

Cel ce se face vinovat de încălca-

rea valorilor din domeniul sănătății, ocrotite prin normele juridice, aduce atingere sănătății publice, afectând drepturile și interesele legitime ale semenilor săi. Pentru aceste motive, el este ținut de lege să răspundă. Odată cu apariția statului, această răspundere devine una veritabil juridică [22, p. 123-124].

Prin urmare, menționăm că, în domeniul ocrotirii sănătății, răspunderea juridică apare ca „un raport statornicit de lege, de norma juridică între autorul încălcării normei juridice și stat, reprezentat prin agenții autorității, care pot să fie instanțele de judecată, funcționarii de stat sau alți agenți ai puterii publice” [23, p. 283].

Din momentul săvârșirii faptei ce cauzează prejudiciu sănătății publice sau sănătății unei persoane, făptuitorul este tras la răspundere pentru că este titularul calității de răspundere juridică și e titular al acestei calități dacă și numai dacă este responsabil. A fi responsabil presupune „asumarea de către personalitatea exemplară umană a valorii acelor acte proprii sau ale altora, ale căror consecințe le apreciază ca dezirabile și pentru comunitatea sa și a căror înfăptuire o decide ori la care aderă în mod liber” [24, p. 115].

Reieșind din analiza realizată, se conchide faptul că o funcție a răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății ar fi consolidarea încrederii societății în instituțiile statului care se îngrijesc de viața și sănătatea populației. Ținând seama de această realitate, am propune și o altă definiție a răspunderii juridice în domeniul ocrotirii sănătății, care desemnează realitatea obligației ce revine unui subiect de drept de a suporta consecințele faptei sale ilicite, prevăzute de legislația ce reglementează domeniul ocrotirii sănătății, prin care a adus atingere sănătății populației.

În domeniul ocrotirii sănătății, ca, de altfel, și în alte domenii ale vieții sociale, nici o persoană nu poate fi trasă la răspundere decât dacă a comis o faptă cu vinovăție,

care „implică acea energie, activitate materială, fizică, dar și participare morală, psihică, neputând exista răspundere fără coexistența celor două laturi – cea materială, obiectivă, și cea psihică, subiectivă” [25, p. 228-229].

Pentru ca persoana să poată răspunde pentru fapta sau faptele sale ce au adus atingere valorilor din domeniul sănătății, indiferent de forma de răspundere, ea trebuie să fie responsabilă, adică să aibă reprezentarea corectă a faptelor sale și a consecințelor acestora. Astfel, responsabilității fiindu-i atribuită calitatea „de a circumscrie o însușire intelectuală foarte precis conturată a ființei umane, sensibilă la rostul ei în societate și, în consecință, atentă la alegerile pe care le face în privința a ceea ce urmează să se angajeze” [24, p. 91], răspunderea juridică ce vizează domeniul ocrotirii sănătății reprezintă o relație a angajamentului asumat, normativizată între subiecții de drept implicați în sistemul de ocrotire a sănătății.

Este recunoscut faptul că responsabilitatea și răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății rămân a fi obiect de controversă în literatura juridică, mai mult decât atât – nicio prevedere legală nu consacră o reglementare a definirii responsabilității și răspunderii juridice în domeniul cercetat, fiind percepută adesea ca răspundere medicală. Însă răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății este caracteristică unei sfere de aplicare mult mai largi, în care lesne se încadrează și răspunderea medicală.

Determinarea caracterului ilicit al faptelor ce prejudiciază sănătatea publică înseamnă îndeosebi că prin atingerea adusă dreptului la sănătate (drept subiectiv) se încalcă în mod necesar și normele dreptului obiectiv, în măsura în care ele asigură ocrotirea dreptului subiectiv și obligă la respectarea lui.

Din punct de vedere material, realizarea conduitei ilicite poate avea loc prin comiterea unui fapt prohibit, deci printr-o acțiune, fie prin

omiterea săvârșirii unui fapt prescris ca obligatoriu de lege, adică printr-o inacțiune.

Indiferent de titulatura obligației care derivă din normele juridice ce reglementează domeniul ocrotirii sănătății, în literatura de specialitate este consacrată o abordare mai sporită și în parametri largi a obligației medicului de a acorda asistență medicală/îngrijiri de sănătate [21, p. 261].

Mînați de instinctul nostru de conservare, de supraviețuire și de dorința de bine, la fiecare semnal minor de alarmă privind dezechilibrul bioritmului nostru, starea sănătății noastre mentale ori fizice, apelăm la cel care, fiind instruit și experimentat în acest sens, poate restabili echilibrul pierdut. Indiferent de perspectiva din care privim lucrurile – fie din acea preventivă, fie din cea curativă –, apelul nostru la profesionistul științei medicale are un singur scop: de a beneficia de știința și de experiența acumulate și stăpînite de acesta, cu alte cuvinte, de a primi asistență medicală ori îngrijiri de sănătate.

Executarea defectuoasă a obligației de a acorda asistență medicală sau îngrijiri de sănătate generează tragerea personalului medical la răspundere juridică, dat fiind faptul că această obligație este una impusă legal, care se naște în patrimoniul personalului medical în momentul acceptării unei persoane ca pacient.

Desigur, profesia de medic în sine presupune, ca oricare alta, un număr de cunoștințe fundamentale, obligatorii pentru orice medic, alături de o conduită civilizată, plină de înțelegere și soliditate. Totodată, există o sferă a atribuțiilor profesionale în cadrul căreia orice medic este îndreptățit să opteze, în funcție de pregătirea sa, de conștiință și de cazul pe care-l are de tratat [26, p. 120].

În sistemul ocrotirii sănătății, personalul medical are un rol deosebit, dat fiind faptul căci prin comportamentul pozitiv și diligența pe care

o manifestă față de soluționarea problemei pacientului, sporește încrederea acestuia în sistemul respectiv. Astfel, pacientul este îndreptățit să aștepte de la profesionist o conduită care implică cunoștințe de specialitate, a căror stăpânire tinde să înlăture orice risc necesar la care ar putea fi supus pacientul. Când practicianul se angajează la acordarea asistenței medicale, el își asumă obligația de a utiliza cunoștințe de specialitate și de a oferi îngrijiri competente în cursul executării acestei obligații.

Așadar, în domeniul ocrotirii sănătății, mai mult decât în oricare alt domeniu, nevoia de securitate a oamenilor este foarte importantă. În acest sens sînt expuse recomandări, interpretări doctrinare, dar foarte puține interdicții. Sancțiunile în acest sens sînt rare, doctrina și jurisprudența rămînînd favorabile corpului medical, întrucît constituie subiectul cel mai des abordat în viața cotidiană.

Concluzii. În contextul celor expuse, conchidem că prin prisma suportului doctrinar responsabilitatea și răspunderea juridică în domeniul ocrotirii sănătății ar trebui să înregistreze dimensiuni de studiu mult mai largi, dat fiind faptul că domeniul sănătății obține în doctrina juridică o pondere considerabilă, realizată de către autorii în drept, care sînt preocupați a studia în mod complex și problemele responsabilității și răspunderii juridice în domeniul respectiv.

Promovarea ocrotirii sănătății este elementul-cheie al responsabilizării subiecților de drept în executarea obligațiilor prescrise de lege, iar unele măsuri de promovare a ocrotirii sănătății țin și de responsabilitatea statului care, prin mecanisme reglementate de actele normative în vigoare, asigură accesibilitatea, disponibilitatea și calitatea serviciilor medicale.

Aprecierea sănătății populației este de o importanță fundamentală pentru îmbunătățirea stării ei. Respectiv, abordarea răspunderii

juridice în domeniul sănătății include o varietate largă de subiecte desprinse din literatura de specialitate, care acordă o atenție sporită responsabilității guvernamentale, deoarece e necesară implementarea măsurilor legislative, de stimulare și taxare.

Rezultatele studiilor științifice ce vizează metodele de reglare și penalizare în sistemul ocrotirii sănătății sînt de o importanță deosebită pentru promovarea sănătății și asigurarea asistenței medico-sanitare, iar respectarea de către subiecții de drept a legislației în vigoare din domeniul prenotat îi permite sănătății publice să înregistreze rezultate pozitive în protecția sănătății cetățenilor.

Recenzent:

Ion POSTU,

doctor în drept,

conferențiar universitar

Referințe bibliografice

1. Constantin Schifirneț. Formele fără fond. București: Editura Comunicare.ro, 2007.
2. Carmen Popa. Teoria generală a dreptului. București: Editura Lumina Lex, 2004.
3. Dumitru Baltag. Teoria răspunderii și responsabilității juridice. Chișinău, 2007.
4. Soderman H., O'Connell John J. Modern Criminal Investigation. Fifth Edition, New York, 1961.
5. Florea M. Responsabilitatea acțiunii sociale. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1976.
6. Шиндяпина М.Д. Стадии юридической ответственности. Учебное пособие. М., 1998.
7. Слободчинов П.А. Юридическая и общесоциальная ответственность в системе мировоззренческих качеств сотрудника органов внутренних дел. Сборник научных трудов. Минск, 1992.
8. Avornic Gh. Teoria generală a dreptului. Chișinău, 2004.
9. Costin M. Răspunderea juridică în dreptul Republicii Socialiste România. Cluj: Editura Dacia, 1974.
10. Lacrima Rodica Boilă. Discuții privitoare la natura juridică a răspunde-

rii civile a medicului față de pacientul său. În: Dreptul, nr. 2/2011.

11. Theodore H.Tulchinsky, Elena A.Varavikova. Noua sănătate publică. Chișinău: Editura Ulysse, 2003.

12. Ionuț-Florin Popa. Răspunderea civilă medicală. În: Dreptul, nr. 1/2003.

13. I. Albu. Răspunderea civilă contractuală pentru prejudiciile nepatrimoniale (daunele morale). În: Dreptul, nr. 8/1992.

14. V.Midrgan. Condițiile legalității riscului medical. În: Revista Națională de Drept, nr. 10/2006.

15. A. Faigher. Riscul în activitatea medicală. În: Legea și viața, nr. 3/2011.

16. Самороков В.И. Уголовно-правовая оценка медицинского риска. В: Современные тенденции развития уголовной политики и уголовного законодательства. М., 1994.

17. Серова А.В. Профессиональный риск медицинских работников как вид обоснованного риска. Екатеринбург, 1999.

18. Gheorghe Baciu. Abordarea juridică a cauzalității și divergențelor de diagnostic în malpraxis. În: Revista Institutului Național al Justiției, nr. 4/2013.

19. E. Baltaga. Unele aspecte cu privire la evoluția cadrului normativ de reglementare juridică a „cunoștințelor speciale medicale”. În: Legea și viața, nr. 9/2011.

20. Outline Deutscher Arztekongress, Gesundheits und sozialpolitische Vorstellungen der deutschen Ärzteschaft, Deutscher Ärzte-Verlag, Köln, 1980.

21. Florin I. Mangu. Malpraxisul medical. Răspunderea civilă medicală. București: Editura Wolters Kluwer, 2010.

22. N. Popa. Teoria generală a dreptului. București: Editura Actami, 1998.

23. I. Craiovan. Tratat elementar de teoria generală a dreptului. București: Editura All Beck, 2001.

24. G. Mihai, R.I. Motica. Fundamentele dreptului. București: Editura All Beck, 1999.

25. I. Flămânzeanu. Răspunderea juridică. Considerații introductive. În: Studii de drept românesc, nr. 1-2/2005.

26. L. Latu. Profesionalismul funcționarilor publici, cerință esențială a creării în România a unei administrații publice moderne. În: Administrație și management public, nr. 2/2004.